

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פרקים בארכ'וס; מקראית: עלייתן של הממלכות
הטריטוריאליות במאות י'ארכ'וס; ט'ארכ'וס; לפנה" - 43509

תאריך עדכון אחרון 22-04-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 4

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ארכאולוגיה והמזרח הקרוב הקדום

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 3

סמסטר: שנתי

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' עמיחי מזר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: garfinkel@mscc.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יוא א 12:00-12:30

תאור כללי של הקורס:

סמינר העוסק בשאלות מחקריות הקשורות בעלית המדינות הטריטוראליות ובשינויים שעברו על ארץ
יורדן במהלך המאות ט - י לפנה"ס

מטרות הקורס:

להקנות תלמידים יכולת לקריאה מדעית, הבנת בעיות בתחום הארכיאולוגיה בצורה ביקורתית, תרגול
כתיבה והרחבת הידע על התקופה המוגדרת

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

הגשת עבודה סמינריונית מחייבת לימוד ריכוז הבנת חומר מדעי הצגתו וניסוחו בשיטה מדעית הולמת.
הסמינר יכשיר סטודנטים לעסוק בחומר ארכיאולוגי גולמי ובמאמרי פרשנות מתוך נקודת מבט
ביקורתית ויחזק את ידיעותיהם בפרק נבחר בארכיאולוגיה של ארץ ישראל.

דרישות נוכחות (%):

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות מבוא פרונטליות, קריאה במאמרים או פרקי ספרים והצגתם בכתה
על ידי תלמידים תוך הגשת תקצירים בכתב, דיונים מבוססים על קריאה, מספר הרצאות אורחים

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

סמסטר א'.

מבוא לסמינר; 2. החפירות בתל רחוב ומשמעותן לחקר תקופת הברזל ב1; 3. שאלת הממלכה
המאוחדת: מאמרי דיוור ומילר בספר בעריכת הנדי 1997; 4. האמנות בתקופת הברזל II (אורחת
פרופ' ט. ארנן); 5. חלוקת משנה והויכוח על הכרונולוגיה ועל צמיחת המדינה בישראל; 6. מגידו;
חצור (אורח: פרופ' א' בן תור); 7. דור ושאלת הממלכה המאוחדת (אורח: פרופ' א' שרון); 8. עלית
התרבות הפיניקית; 9. ראש זית; ארון אחירם; 10. שומרון; 11. יזרעאל, יקנעם, תל אל פרעה; 12.
מאמרו של נדב נאמן על המאה התשיעית בצפון; 13. תל דן; כתובת תל דן; מסע שישק לצפון הארץ
סמסטר ב'.

14. שאלת תהליך צמיחתה של יהודה והארכיאולוגיה של ירושלים במאות י' - ט; 15. לכיש והשפלה
במאות י' - ט' לפנה"ס; 16. התפשטות יהודה לשפלה; 17. התפתחויות בקרמיקה של תקופת הברזל
- קיאפה חירבת. 19; (מנדל ענת יע' אורחת) ב1 הברזל בתקופת האלפבית התפתחות. 18; II
החפירה ומשמעותה (אורח: פרופ' י' גרפינקל); 20. המקדש במוצא (אורחת: ש' קיסלביץ); הנגב
הצפוני בתקופת הברזל ב1; 21. פלשת בתקופת הברזל ב1: תל צאפי, אשדוד; 22. ישובי הר הנגב;
מסע שישק לדרום; 22. תעשיית הנחושת בפינאן ובתמנע ועליית אדום; 23. מואב; אסטלת מישע;
24. דיון נוסף בשאלת הממלכה המאוחדת; 25. פולחן והתפתחות הדת בתקופת הברזל ב1; מה ניתן
ללמוד מחקר עצמות בעלי החיים? 26. חפצי אמנות ואיקונוגרפיה בתקופת הברזל ב1; סחר פנים

חומר חובה לקריאה:

מאמרים נבחרים מן הרשימה שבשורה הבאה; פרטים נמסרו לתלמידים במשך הסמינר.

חומר לקריאה נוספת:

רקע היסטורי וגיאוגרפי-היסטורי

ח' רביב וא' מלמט בתוך: א' מלמט (עורך) ההסטוריה של עם ישראל, ימי המלוכה - היסטוריה מדינית, ירושלים תשמ"ב, עמ' 131-151.

ב' בוסתנאי, בתוך: י' אפעל (עורך), ההסטוריה של ארץ ישראל, כרך שני: ישראל ויהודה בתקופת המקרא, ירושלים 1984, עמ' 156-177.

נ' נאמן, היסטוריוגרפיה, עיצוב הזכרון הקיבוצי ויצירת תודעה הסטורית בעם ישראל בסוף ימי בית ראשון. ציון ס (תשנ"ה).

י' אהרונ, ארץ-ישראל בתקופת המקרא, גיאוגרפיה היסטורית (מהדורה מעודכנת בעריכת י' אפעל), ירושלים תשמ"ט עמ' 221 - 268.

Rainey, A. and Notley, S.R. *The Sacred Bridge, Jerusalem 2006*, 185-189,
Na'aman, N., *Israel, Edom, Egypt in the 10th century B.C.E. Tel Aviv 19* (1992)
71-93.

Na'aman, N. *Sources and Composition in the History of Solomon*. In: L.K.Handy
(editor) *The Age of Solomon Leiden 1997*.

Na'man N. *Sources and Composition in the History of David*. In: V.Fritz and
P.R.Davies, eds. *The Origins of the Ancient Israelite States. Sheffield* , pp. 170 - 186.

Naaman, N., *The Northern Kingdom in the Late 10th - 9th centuries BCE in
Understanding the history of ancient Israel* edited by H.G.M. Williamson.

Proceedings of the British Academy 143 . Oxford 2007, pp. 399-418

Na'aman, N. *Saul, David and the Emergence of 'Biblical Israel'*, *ZAW* 121, 2009,
343-347.

Ahström, G., *The History of Ancient Palestine from Paleolithic Period to Alexander's
Conquest. (JSOTSuppl). 146 Sheffield. 1993*.

Miller. M.J., and Hayes, J.H. 1986. *A History of Ancient Israel and Judah. Philadelphia
1986*, pp. 149 -314.

Millard, A. *Texts and Archaeology: Weighing the Evidence The Case for King
Solomon. PEQ 123 (1991)* pp. 19-27.

Grabbe, L. *Ancient Israel, What do we Know and How Do We Know It ? London and
New York 2007*, pp. 4-36, 107-166; 219-226 .

סקירות ארכיאולוגיות

ברקאי, ג' תקופת הברזל ב -ג, יחידה 9 בתוך: א' בן תור (עורך), מבוא לארכיאולוגיה של ארץ ישראל
בתקופת המקרא, האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב תש"ן.

Herr, L.G. *The Iron Age II Period: Emerging Nations. Biblical Archaeologist 60* (1997)
114-183.

Holladay, J.S.Jr. *The Kingdoms of Israel and Judah; political and Economic
Centralization in the Iron Age IIA-B (ca. 1000-750 B.C.E.)*. in: T.E.Levy (editor), *The*

- Archaeology of Society in the Holy Land, New York 1995, pp. 368-398.
- Mazar, A. 1990. Archaeology of the Land of the Bible, 10000-586 BCE. (New York), pp. 295-548.
- Mazar, A. 2008. From 1200 to 850 B.C.E.: Remarks on Some Selected Archaeological Issues. Pp. 86-121 in: Grabbe, L., (ed.) Israel in Transition: From Late Bronze II to Iron IIa (c. 1250-850 B.C.E.). New York and London, pp. 86-120.
- Dever, W.G. 2001. What Did the Biblical Writers Know and When Did They Know it? Grand Rapids and Cambridge UK
- עלית המלוכה בישראל ושאלת הממלכה המאוחדת
 מזר, ע'. הערכת הממלכה המאוחדת לאור הממצא הארכיאולוגי. חידושים בחקר ירושלים, דברי הכנס השלישי. רמת גן תשנ"ח. (עורכים: א' פאוסט וא' ברוך). רמת גן תשנ"ח, עמ' 60 - 68
 מזר, ע'. דברים על הזיקה בין הארכיאולוגיה של ארץ ישראל לחקר ההיסטוריה של תקופת המקרא. עמ' 97 - 111 בתוך: י' לוין וע' מזר (עורכים) הפולמוס על האמת ההיסטורית במקרא. ירושלים 2001.
 מזר, ע'. על הזיקה בין המחקר הארכיאולוגי לכתיבת ההיסטוריה של ראשית ישראל. קתדרה 100 (2001) עמ' 65 - 88.
 פינקלשטיין, י. 1988. ראשית המלוכה בישראל - ההיבט הסביבתי והחברתי-כלכלי. קתדרה 50 (1988) 26-3
 פינקלשטיין, י' וסילברמן, נ. 2003. ראשית ישראל: ארכיאולוגיה, מקרא וזיכרון היסטורי. תל אביב 131 - 331. 229 - 249; 328 - 197;
 פאוסט, א', מכפירים למלוכה: מבט מהכפר על ראשית המלוכה בישראל קתדרה 94 (תש"ס) עמ' 7 - 32.
 פאוסט, א', תשס"א, מסחר, התפתחות טכנולוגית וראשית המדינה בישראל. קתדרה 97 עמ' 165-168.
 Dever, W.G., Monumental Architecture in Ancient Israel in the Period of the United Monarchy. in: Ishida, T. (ed.), Studies in the Period of David and Solomon and other Essays, Tokyo 1982, pp. 269-306. (re-published in: Dever, W.G.. Recent Archaeological Discoveries and Biblical Research, Seattle 1990. pp.85-118.)
 Handy, K. (Editor), The Age of Solomon, Scholarship at the Turn of the Millennium, (Leiden: Brill, 1997)
 Dever, W.G. 1997. Archaeology and the "Age of Solomon": A Case Study in Archaeology and Historiography. in: L.K.Handy (editor) The Age of Solomon Leiden, Pp. 217-251
 Niemann, H.M. The Socio-Political Shadow Cast by the Biblical Solomon. in: L.K.Handy (editor) The Age of Solomon Leiden 1997, Pp. 252-59
 Jamieson-Drake, D.W. Scribes and Schools in Monarchic Judah. Sheffield 1991..
 Finkelstein, I. The Great Transformations: The 'Conquest' of the Highlands, Frontiers and the Rise of the Territorial States," in: The Archaeology of Society in the Holy Land (Ed. T.E. Levy, Leicester: Leicester University Press, 1995, 349-377.
 Finkelstein, I. City-states to States: Polity Dynamics in the 10th-9th centuries B.C.E. in: W. G. Dever and S. Gitin (eds.), Symbiosis, Symbolism and the Power of the Past: Canaan Ancient Israel and their Neighbors from the Late Bronze Age through Roman Palestine. Winona Lake 2003 pp. 75-83.
 Finkelstein, I. 2013 Geographical and Historical Realities behind the Earliest Layer in the David Story, SJOT 27, (2013), pp. 131- 150.

-
- Finkelstein, I., 1996. *The Archaeology of the United Monarchy, an Alternative View.* Levant 28:177-188.
- Finkelstein, I., 1998. *Bible Archaeology or Archaeology of Palestine in the Iron Age? A Rejoinder.* Levant 30: 167-173.
- Finkelstein, I, *State Formation in Israel and Judah.* NEA 62 (1999), 35- 52.
- Finkelstein, I. *The Last Labayu: King Saul and the Expansion of the First North Israelite territorial Entity*, pp. 171-188 in: Y. Amit, E. Ben-Zvi, I. Finkelstein and O. Lipschits (Editors), *Essays on Ancient Israel in Its Near Eastern Context, A Tribute to Nadav Na'aman.* Winona Lake.2006
- Finkelstein, I. *A Great United Monarchy? Archaeological and historical perspectives"* in: *One God – One Cult - One Nation. Archaeological and Biblical Perspectives* (Ed. R.G. Kratz and H. Spieckermann, Berlin/New York 2010, pp. 3-28.
- Finkelstein, I. and Mazar, A. edited by B.Schmidt *The Quest for the Historical Israel (Archaeological and Biblical Studies 17)* Atlanta 2007, pp. 99-180.
- Faust, A. *Israel's Ethnogenesis: Settlement, Interaction, Expansion and Resistance.* London 2006, pp. 111-138.
- Joffe, A. *The Rise of Secondary States in the Iron Age Levant.* Journal of the Economic and Social History of the Orient 45:4 2002.
- Becking, B. 'David between Evidence and Ideology', in: B. Becking & L.L. Grabbe (eds), *History of Israel between Evidence and Ideology (OTS 59)*, Leiden 2011, pp. 1-30
- Liverani, M. *Israel's History and the History of Israel*, London 2005, pp. 88-101; 308-323.
- Stager, L.E. 2003. *The Patrimonial Kingdom of Solomon* in: W. G. Dever and S. Gitin (eds.), *Symbiosis, Symbolism and the Power of the Past: Canaan, Ancient Israel and their Neighbors from the Late Bronze Age through Roman Palestine.* Winona Lake 2003. Pp.63-74.
- Dietrich, W. *The Early Monarchy in Israel, The Tenth Century B.C.E.* Atlanta 2007, 262-316.
- Kletter, R. 2004. *Chronology and United Monarchy.* Zeitschrift der Deutschen Palästina Vereins 120: 13-54.
- Lehmann, G. *The United Monarchy in the Countryside: Jerusalem, Judah and the Shephelah during the 10th century BCE.* in: A.G.Vaughn and A.E.Killebrew, *Jerusalem in Bible and Archaeology.* Atlanta 2003, pp. Pp. 117-164.
- Mazar, A. *The Spade and the Text: The Interaction between Archaeology and Israelite History Relating to the Tenth-Ninth Centuries BCE.* in: G.M.Williamson (editor). *Understanding the History of Ancient Israel (Proceedings of the British Academy 143).* London 2007, pp. 143-171.
- Mazar, A. *Iron Age Chronology: A Reply to I. Finkelstein.* Levant 29 (1997): 157-167.
- Mazar, A., *Archaeology and the Biblical Narrative: the Case of the United Monarchy,* in *One God – One Cult - One Nation. Archaeological and Biblical Perspectives* (Ed. R.G. Kratz and H. Spieckermann Berlin/ New York 2010, pp. 29-58.
- Na'aman, N., 1992. *Israel, Edom, Egypt in the 10th century B.C.E.* Tel-Aviv: 71-93.
- Stager, L.E. 2003. *The Patrimonial Kingdom of Solomon.* Pp.63-74 in: in: W. G. Dever and S. Gitin (eds.), *Symbiosis, Symbolism and the Power of the Past: Canaan,*

Ancient Israel and their Neighbors from the Late Bronze Age through Roman Palestine. (Winona Lake).

Wightman, G., 1990. The Myth of Solomon, *BASOR* 277/278: 5-22

כרונולוגיה של תקופת הברזל

Wright, G.E., *Israelite Samaria and Iron Age Chronology*, *BASOR* 155 (1959), 13-29

Kenyon, K.M. *Megiddo, Hazor, Samaria and Chronology*. *BIAL* 4 (1964), 143-156.

Rast, W.E. *The Problem of Stratigraphy Relating to David*. *Eretz-Israel* 20 (1989) 166*-173*.

Finkelstein, I. *Chronology Rejoinder*. *PEQ* 134 (2002) 118-129.

Finkelstein, I. and Piasezky, E., *Recent Radiocarbon Results and King Solomon*. *Antiquity* 77 (2003), 771-779.

Finkelstein, I. *A Low Chronology Update: Archaeology, History and the Bible*. Pp. in: T. Levy and T. Higham (editors), *The Bible and Radiocarbon Dating - Archaeology, Text and Science*. London 2005, 31-42.

Finkelstein, I. and Piasezky, E. *The Iron I-IIA in the highlands and Beyond: 14C Anchors, pottery phases and the Shoshenq I campaign*. *Levant* 38 (2006) 45-61

Finkelstein, I. and Piasezky, E. *14C and the Iron Age Chronology Debate: Rehov, Khirbet en-Nahas, Dan and Megiddo*. *Radiocarbon* 48 (2006): 373-386.

Finkelstein, I. and Piasezky, E. *Radiocarbon dating and the Late Iron I in Northern Israel. A New Proposal*. *Ugarit Forschungen* 39 (2008), 247-276.

Finkelstein, I. and E. Piasezky, *Radiocarbon-Dated Destruction Layers: A Skeleton for Iron Age Chronology in the Levant*, *Oxford Journal of Archaeology* 28 (2009), pp.255-274

Finkelstein, I. and Piasezky, E. *Radiocarbon dating the Iron Age in the Levant: a Bayesian model for six ceramic phases and six transitions*. *Antiquity* 84 (2010): 374-385.

Finkelstein, I. and Piasezky, E. *Iron Age Mediterranean Chronology: A Rejoinder*. *Radiocarbon* 53 (2011), pp.179-198

Finkelstein, I. and Piasezky, E., *The Iron Age Chronology Debate: Is the Gap Narrowing? Near Eastern Archaeologist* 74 (2011): 50-54.

Mazar, A., 1997. *Iron Age Chronology: A Reply to I. Finkelstein*. *Levant* 29: 157- 167.

Mazar, A., 2005. *The Debate over the Chronology of the Iron Age in the Southern Levant: its History, the Current Situation and a Suggested Resolution* in: T. Levy and T. Higham (editors), *The Bible and Radiocarbon Dating - Archaeology, Text and Science*. London 2005, pp. 15-30.

Mazar, A. and Bronk-Ramsey, Ch. *4C dates and the Iron Age Chronology of Israel: A Response*. *Radiocarbon* 50 (2008), 159-180.

Mazar, A., *The Iron Age Chronology Debate: Is the Gap Narrowing? Another Viewpoint*. *Near Eastern Archaeologist* 74 (2011): 105-110.

Gilboa, A and Sharon, I. 2003. *An Archaeological Contribution to the Early Iron Age Chronological Debate: Alternative Chronologies for Phoenicia and Their Effects on the Levant, Cyprus and Greece*. *BASOR* 332: 7-80.

Gilboa, A and Sharon, I. 2003. *An Archaeological Contribution to the Early Iron Age*

Chronological Debate: Alternative Chronologies for Phoenicia and Their Effects on the Levant, Cyprus and Greece. BASOR 332: 7-80.

- Sharon, I., Gilboa, A., Jull, T. and Boaretto, E., Report on the First Stage of the Iron Age Dating Project in Israel: Supporting the Low Chronology. *Radiocarbon* 49 (2007), 1-46.
- Sharon, Ilan, Gilboa, Ayelet and Boaretto, Elisabetta The Iron Age Chronology of the Levant: The State of the Research at the 14C Project, Spring 2006. in: Grabbe, L., (ed.) *Israel in Transition: From Late Bronze II to Iron IIA* (c. 1250-850 B.C.E.). NY and London 2008, 177-192.
- Frese, J. and Levy, T.. The Four Pillars of the Iron Age Low Chronology. in: T. Levy (editor) *Historical Biblical Archaeology and the Future. The New Pragmatism.* London 2010, 187-202.
- Herzog, Z. and Singer-Avitz, L. Sub-Dividing the Iron IIA in Northern Israel: A Suggested Solution to the Chronologicval Debate. *Tel Aviv* 33 (2006.) 163-195.
- Herzog, Z. and Singer-Avitz, L. Iron Age IIA Occupational Phases in the Coastal Plain of Israel, In: Finkelstein I. and N. Na'aman (eds.), *The Fire Signals of Lachish, Studies in the Archaeology and History of Israel in the Late Bronze Age, Iron Age, and Persian Period in Honor of David Ussishkin*, Winona Lake 2011, 159-174.
- מסע שישק
מזר, ב', מסע שישק לארץ ישראל, ערים וגלילות בארץ ישראל ירושלים תשל"ו. עמ' 234-244.
נ' נאמן, תשנ"ח. מסע שישק לארץ ישראל בראי הכתובות המצריות, המקרא והממצא הארכיאולוגי.
ציון ס"ג, עמ' 247 - 276.
- Kitchen, K.A. 1973. *The Third Intermediate Period in Egypt*, Warminster 1973, pp. 293-300, 432-447.
- Kitchen, K.A. 1989. *Shishak's Campaign in Israel Confirmed* *Biblical Archaeology Review* 15 (3) 32 - 34.
- Finkelstein, I. The Campaign of Shoshenq I to Palestine. *Zeitschrift der Deutschen Palästina Vereins* 118 (2002.), 109-135.
- A. Fantalkin and I. Finkelstein, *The Sheshonk I Campaign and the 8th Century BCE Earthquake - More on the Archaeology and history of the South in the Iron I-IIA*. *Tel Aviv* 33 (2006) 18-42.
- Levy T.E, Munger, S. and Najjar M. A newly discovered scarab of Sheshonq I: recent Iron Age explorations in southern Jordan. *Antiquity* 341 (2014).
- Rainey, A. and Notley, S. *The Sacred Bridge Jerusalem* 2006, 185-189,
ממלכת ישראל הצפונית במאה ה-ט'
Finkelstein, I. Omride Architecture. *ZDPV* 116 (2000), 114-138.
- Finkelstein, I. *The Forgotten Kingdom, Archaeology and History of Northern Israel*. Atlanata 2013.
עליית יהודה
פינקלשטיין, י' וסילברמן, נ'א', מקדש ושושלת: עיצובה מחדש של יהודה באחרית המאה ה-ח'
וצמיחת האידיאולוגיה הפן-ישראלית ארץ ישראל כ"ט (2009) עמ' 348 - 357
- Finkelstein, I., *The Rise of Jerusalem and Judah: the Missing Link*. *Levant* 33 (2001) 105-115.
- Lehman G. and Nieman, M. When did the Shephelah become Judahite? *Tel Aviv* ###.2014

- Herzog, Z. and Singer-Avitz, L. *Redefining the Centre: The Emergence of State in Judah*. Tel Aviv 31 (2004): 209-244.
- Ofer, A. *The Monarchic Period in the Judean Highland: A Spatial Overview*. in: A.Mazar (editor) *Studies in the Archaeology of the Iron Age in Israel and Jordan* Sheffield 2001, pp. 14-37.
- ירושלים במאות י – ט'
 שילה, י'. חפירות עיר דוד א'. (קדם 19). ירושלים 1984, עמ' יג-כד.
 אוסישקין, ד', ירושלים בתקופת דוד ושלמה - העדות הארכיאולוגית. בתוך: פאוסט, א' וברוך א', (עורכים) *חידושים בחקר ירושלים דברי הכנס השלישי, רמת גן, תשנ"ח עמ' 57 - 58*.
 שטיינר, מ'. ירושלים בתקופת הברונזה המאוחרת והברזל א': העדות הארכיאולוגית מול המקורות הכתובים? בתוך: *חידושים בחקר ירושלים, דברי הכנס השני (עורך: א' פאוסט) רמת גן תשנ"ז*, עמ' 3-8.
- מזר, ע'. ירושלים במאה העשירית לפסה"נ: הכוס החצי מלאה. בתוך: א' ברוך וא' פאוסט, *חידושים בחקר ירושלים הקובץ העשירי, רמת גן תשס"ה*.
 רייך, ר'. לחפור את עיר דוד. ירושלים 2011, בעיקר עמ' 159 - 168.
 מזר, א. החפירות בעיר דוד 2005, פרסום ראשוני. ירושלים 2007.
 מזר, א. ארמון המלך דוד, פרסום ראשוני של עונות 2005 - 2007 ירושלים 2009.
- Mazar, E. *Discovering the Solomonic Wall in Jerusalem*. Jerusalem 2011.
- Cahill, J.M.. *Jerusalem at the Time of the United Monarchy: The Archaeological Evidence*. in: A.G.Vaughn and A.E.Killebrew, *Jerusalem in Bible and Archaeology*. Atlanta 2003, 13-80.
- Cahil, J. *It is there, The Archaeological Evidence Proves It*. *Biblical Archaeology Review* 24:4 (1998) pp. 34- 41.
- Cahill, J.M., *Jerusalem in David and Solomon's s Time*. *Biblical Archaeology Review* 30:6 (2004) pp. 20-31.
- Kenyon, K.M., *Digging Up Jerusalem*. London 1974., 98-143.
- Steiner, M.L. *Excavations by Kathleen M. Kenyon in Jerusalem 1961* 1967, Volume III. London-New York 2001
- Steiner, M. *Jerusalem in the Tenth and Seventh Centuries BCE : From Administrative Town to Commercial City* in: A.Mazar (editor) *Studies in the Archaeology of the Iron Age in Israel and Jordan* Sheffield 2001, pp. 280-288.
- M.Steiner, *It's Not there, Archaeology Proves Negative*. *Biblical Archaeology Review* 24:4 (1998) pp. 26-33.
- Mazar, A. *Jerusalem in the 10th century B.C.E.: the Glass Half Full*. Pp. 255-272 in: Y. Amit, E. Ben-Zvi, I. Finkelstein and O. Lipschits (Editors), *Essays on Ancient Israel in Its Near Eastern Context, A Tribute to Nadav Na'aman*. Winona Lake (2006).
- Faust, A., *The Large Stone Structure in the City of David: A Reexamination*, ZDPV 126 (2010), 116-130.
- Na'aman, N, *The Contribution of the Amarna Letters to the Debate on Jerusalem's Political Position in the Tenth Century B.C.E.. BASOR* 304 (1996), 17-27
- Ussishkin, D., *King Solomon's Palaces*, *Biblical Archaeologist* 36 (1973), 78-105.

-
- Ussishkin, D.. *Solomon's Jerusalem: The Text and the Facts on the Ground*. in: A.G.Vaughn and A.E.Killebrew, *Jerusalem in Bible and Archaeology*. Atlanta 2003, pp. 103-116.
- Finkelstein, I., *The Rise of Jerusalem and Judah: the Missing Link*. *Levant* 33 (2001), 105-115.
- Finkelstein, I., Herzog, Z., Singer-Avitz, L. and Ussishkin, D. 2007. *Has king David's palace in Jerusalem been found?* *Tel Aviv* 34 (2007), 142-163.
- Knauf, A.E. *Jerusalem in the Late Bronze and Early Iron Ages: A Proposal*. *Tel Aviv* 27 (2000), 75- 90.
- Na`aman, N. *Cow Town or Royal Capital? Evidence for Iron Age Jerusalem*. *Biblical Archaeology Review* 23: 4 (1997)
- Bloch Smith, L. "Who is the king of Glory?" *Solomon's temple and its Symbolism*. in: M.D.Coogan, J.C.Exum and L.E.Stager (editors), *Scripture and Other Artifacts Essays in Honor of Philip J. King* (1994), pp. 18-32

פלשת

- Ben-Shlomo, D.; Shai, I.; and Maeir, A.M. *Late Philistine Decorated Ware ("Ashdod Ware")*: Typology, Chronology, and Production Centers, *BASOR* 335 (2004.) 1-35.
- Shai, I.. *Philistia and the Philistines in the Iron Age IIA*. *ZDPV* 127 (2011):119-134.
- Gitin, S. *Philistia in Transition: The Tenth Century BCE and Beyond* pp. 162-183 in: S. Gitin, A. Mazar and E. Stern (eds.), *Mediterranean Peoples in Transition: Thirteenth to Early Tenth Centuries BCE*. Jerusalem 1998.
- Uziel, J. *The Development Process of Philistine Material Culture: Assimilation, Acculturation and Everything in between*, *Levant* 39 (2007):165-174.
- Maeir, A. M. 2013. *Philistia Transforming: Fresh Evidence from Tell es-Sâfi/Gath on the Transformational Trajectory of the Philistine Culture*. Pp. 191-242 in *The Philistines and Other "Sea Peoples" in Text and Archaeology*, eds. A. Killebrew and G. Lehmann. *Archaeology and Biblical Studies* 15. Atlanta: Society of Biblical Literature.
- Maeir, A., Wimmer, S.J, Zukerman, A, Demsky. A. 2008. *A late Iron Age I/Early Iron Age II Old Canaanite Inscription from Tell es-Safi/Gath, Israel: Paleography, Dating, and Historical-Cultural Significance*. *BASOR* 351: 3-71
- Maeir, A. M. 2013. *Philistia Transforming: Fresh Evidence from Tell es-Sâfi/Gath on the Transformational Trajectory of the Philistine Culture*. Pp. 191-242 in *The Philistines and Other "Sea Peoples" in Text and Archaeology*, eds. A. Killebrew and G. Lehmann. *Archaeology and Biblical Studies* 15. Atlanta: Society of Biblical Literature.
- Maeir, A. (editor) *Tell es-Safi/Gath I: The 1996-2005 Seasons*. Wiesbaden 2012.
- Maeir, A. *Chapter 1- The Tell es-Safi/Gath Archaeological Project 1996-2010*:

- introduction Overview and Synopsis of Results. Pp. 1-89 in A. Maeir (editor) *Tell es Safi/Gath I: The 1996-2005 Seasons*. Wiesbaden 2012.
- ארכיטקטורה
 שילה, י'. חומת הסוגרים, בית ארבעת המרחבים וראשית התכנון בעיר הישראלית. בתוך: ש' בונימוביץ, מ' כוכבי, א' כשר (עורכים) *ישובים, אוכלוסיה וכלכלה בארץ ישראל בעת העתיקה*, תל אביב 1988. עמ' 145-165.
- ליפשיץ, ע' זמן ומקורן של כותרות האבן המעוטרת מיהודה, ממואב ומעמון. קתדרה 131 (תשס"ט) עמ' 5 - 24.
- Shiloh, Y., *The Casemate Wall, the Four Room House, and Early Planning in the Israelite City*. BASOR 268 (1987) 3-15.
- Shiloh, Y., *The Proto Aeolic Capital and Israelite Ashlar Masonry*. (Qedem 11), Jerusalem 1979.
- Kenyon, K., *Royal Cities of the Old Testament*, London 1971.
- Herzog, Z. *Archaeology of the City*, Tel Aviv 1997, 211-149, 275-278.
- Bunimovitz, S. and Faust, A.. *Ideology in Stone: Understanding the Four Room House*. BAR 28/4 (2002): 32-41.
- Sharon, I. and Zarzecki-Peleg, A. *Podium Structures with Lateral Access: Authority Ploys in Royal Architecture in the Iron Age Levant*, in S. Gitin, J.E. Wright, and J.P. Dessel (eds) *Confronting the Past: Archaeological and Historical Essays on Ancient Israel in Honor of William G. Dever*. Winona Lake, (2006), pp. 145-167.
- החברה הישראלית
 פאוסט, א'. החברה הישראלית בתקופת המלוכה, מבט ארכאולוגי. ירושלים תשס"ה.
- Faust, A., *Ethnic Complexity in Northern Israel During the Iron Age II*. PEQ 132 (2000) , 2-27.
- Stager, L.E. *The Archaeology of the Family in Ancient Israel*, BASOR 260 (1985)
- Holladay, J.S. *The Kingdoms of Israel and Judah; political and Economic Centralization in the Iron Age IIA-B (ca. 1000-750 B.C.E.)*. in: T.E. Levy (editor), *The Archaeology of Society in the Holy Land*, New York 1995, pp. 368-398.
- כתב וכתובה
 מזר, ע' ואחיטוב, ש', הכתובות מתל רחוב ותרומתן לחקר הכתב והכתובה בתקופת הברזל II . ארץ ישראל ל (תשע"ב), 300 - 316.
- נוה, י' ראשית תולדותיו של האלפבית. ירושלים תשמ"ט, 51 - 110.
- אחיטוב, ש. הכתב והמכתב. ירושלים 2005. עמ' 375 - 376. (כתובת מואביות)
- Naveh, J. *Early History of the Alphabet*, Jerusalem-Leiden 1982, pp. 65-78.
- Maeir, A., Wimmer, S.J., Zukerman, A., Demsky, A., *A late Iron Age I/Early Iron Age II Old Canaanite Inscription from Tell es-Safi/Gath, Israel: Paleography, Dating, and Historical-Cultural Significance*. BASOR 351(2008), 3-71.
- Finkelstein, I. and Sass, B. *The West Semitic Alphabetic Inscriptions, Late Bronze II to Iron IIA: Archeological Context, Distribution and Chronology*, Hebrew Bible and Ancient Israel 2 (2013), pp. 149-220.
- Sass, B. *The Alphabet at the Turn of the Millennium: The West Semitic Alphabet ca. 1150-850 BCE*. Tel Aviv 2005.
- Rollston, C.A. 2010. *Writing and Literacy in the World of Ancient Israel*. Atlanta.
- Tappy, R.E., McCarter, P.K., Lundberg, M.J., Zuckerman, B. 2006. *An abecedar of the Mid-Tenth Century B.C.E. from the Judean Shephelah*. BASOR 344: 5-46.

Tappy, R. and McCarter, P.K, 200? *Literature Culture and Tenth Century Canaan. The Tel Zayit Abecedary in Context.* Winona Lake.

כתובת תל דן

אמנות

פ' בק, 1989. לזיהוייה של הדמות בכך הפולחני מעיר דוד, ארץ ישראל כ עמ' 147-148.
פ' בק, כני הפולחן מתענך: לבירור המסורת האיקונוגרפית של כלי הפולחן שנתגלו בארץ בתקופת
הברזל א', בתוך: מנוודות למלוכה (עורכים: נ' נאמן ו' פינקלשטיין), ירושלים 1990, עמ' 417-447.

Albright, W.F. Was the Age of Solomon without Monumental Art? *EI* 5 (1956), pp. 1*-9*.

Albright, W.F., *Northeast Mediterranean Dark Ages and the Early Iron Age Art of Syria*, in: *The Aegean and the Near east, Studies presented to Hetty Goldman*, 144-164.

Beck, P. *The Cult Stand from Ta'anach: Aspects of the iconographic Traditions in the Early Iron Age Cult Objects in Palestine.* Pp. 392-422 in: Beck, P. *Imagery and Representation, Studies in the Art and Iconography of Ancient Palestine: Collected Articles.* Tel Aviv 2002.

R.Hestrin, *The Cult Stand from Ta'anach and its Religious Background*, pp.61-77 in: E.Lipinski (editor), *Studia Phoenicia V (Orientalia Lovaniensia Analecta 22)*, Leuven 1987.

Fischer P.M. and Hermann, G. A charred?? Bone object from Tell Abu Kharaz in Jordan: A Palestinian Workshop for Bone and Ivory ? *Levant* 27 (1995) 145-163.

Porada, E., Notes on the Sarcophagus of Ahiaram, *Journal of the American Near Eastern Society of Columbia University* Vol. 5 (1973), pp. 353-372.

G.E. Markoe, *The Emergence of Phoenician Art*, *BASOR* 279 (1990): 13-26.

דת ופולחן

J.S.Holladay *Religion in Israel and Judah under the Monarchy: An Explicitly Archaeological Approach.* in: P.D.Miller, P.D.Hanson, S.D.McBride, (editors), *Ancient Israelite Religion, Essays in Honor of F.M.Cross*, Philadelphia 1987, pp. 249-299.

Zevit, Z. *The religions of ancient Israel : a synthesis of parallactic approaches.* London 2001.

מטלורגיה

Bunimovitz, S. and Lederman, Z. *Iron Age Iron: from invention to innovation.* In Webb, J.M. and Frankel, D. (eds.). *Studies in Mediterranean Archaeology: Fifty Years On. (SIMA CXXXVII).* Uppsala . (2012), 103-112.

האיום האשורי במאה ה- ט'

כוגן, מ. אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל: מאות ט' - ו' לפסה"נ. ירושלים 2003. עמ' 9 - 21.
י' ידין, תורת המלחמה בארצות המקרא. רמת גן 1963.

אורות וסוסים

Pritchard, . *The Megiddo Stables: A Reassessment.* In: J.A.Sanders, *Near Eastern Archaeology in the Twentieth Century (Glueck Festschrift)*, New York 1970 pp.268-276.

Holladay, J.S. *The Stables of Ancient Israel.* in: L.T. Geraty (ed.), *The Archaeology of Jordan and Other Studies (Siegfried Horn Festschrift)*, 1986, pp.103-165.

Cantrell O'Daniel D. *The horsemen of Israel :Horses and Chariotry in Monarchic Israel (ninth-eighth centuries B.C.E.)* Winona Lake 2011.

מואב

ליפשיץ ע' ופינקלשטיין י', בית עמרי במואב: יהץ ועטרות, ארץ ישראל 30 (2011) 290-299.

פיניקיה

בן עמי, ד' מצודות מראשית תקופת הברזל ב' בגליל העליון – עורף פיניקי או יישובי ספר ישראלי? ארץ ישראל כ"ט (2009) 48 – 53

Markoe, G. *The Phoenicians*, London 2002, 29-41.

Markoe, G.E *The Emergence of Phoenician Art*, BASOR 279 (1990): 13-26.

M..Aubet, *The Phoenicians and the West*. Cambridge (2001) 1-96.

W.P. Andeson, *The Beginning of Phoenician Pottery* BASOR 279 (1990): 35-53.

גשור

Arav, R. *Geshur the Southernmost Aramean Kingdom in: Angelika Berlejung and Michael Streck, Aramaeans, Chaldeans and Arabs in Babylonia and Palestine in the First Millennium B.C.* Wiesbaden 2013), 1-29.

קשרים עם קפריסין

Schreiber, N. *The Cypro-Phoenician Pottery of the Iron Age*, Brill, 2003

קשרים עם מצרים

Ben Dor - Evian, S.. *Egypt and the Levant in the Iron Age I-IIA: The Ceramic Evidence*, Tel Aviv 38 (2011) 94-119.

סוריה

Hawkins, D.J. *Cilicia, the `Amuq and Aleppo: New Light on a Dark Age*. Near Eastern Archaeology 72 (2009) 164-173

Sass, B. *Four notes on Taita king of Palistin, with an excursus on King Solomon's empire,* Tel Aviv 37 (2010): 169-174.

אדום

י' פינקלשטיין, אדום בתקופת הברזל א'. ארץ ישראל כ"ג (1992) 240-230

P.Bienkowski (editor) *Early Edom and Moab, The Beginning of the Iron Age in Southern Jordan*. Sheffield 1992.

אתרים נבחרים

על כל האתרים ראה גם מאמרים רלבנטיים באנציקלופדיה לחפירות ארכיאולוגיות (כולל כרך 5 באנגלית)

תל דן

בירן, א. 1992. תל דן – 25 שנות חפירה בתל דן. תל אביב עמ' 147 – 176.

בירן, א'. 1982 המיתחם הפולחני בדן, ארץ ישראל ט"ז (15-43)

חצור

י' ידין, חצור, ראש כל הממלכות האלה, תל אביב 1975, עמ' 147 – 200 ; 233 – 248.

י' ידין ואחרים, חצור א', ירושלים 1958; חצור ב' ירושלים 1959; חצור ג-ד ירושלים 1960; 1989.

Yadin, Y. *Hazor, The Head of All those Kingdoms*. London 1972. PP. 147-164.

Zarzeki-Peleg, A., *Hazor, Jokneam and Megiddo in the Tenth Century B.C.E*. Tel Aviv 24 (1997) pp. 258-288.

Finkelstein, I. *Hazor and the North in the Iron Age: A Low Chronology Perspective*. BASOR 314 (1999) 55-70.

Ben-Tor, A., and Ben-Ami, D., *Hazor and the Archaeology of the 10th Century B.C.E*. IEJ 48 (1998), 1-37.

- Finkelstein, I. *Hazor and the North in the Iron Age: A Low Chronology Perspective*. BASOR (1999), 55-70.
- Ben Tor, A. *Hazor and the Chronology of Northern Israel: A Reply to Israel Finkelstein*. BASOR 317 (2000) 9-16.
- Ben Tor, A. *Hazor in the 10th century B.C.E. Near Eastern Archaeologists* 76 (2013) 105-109.
- שטרן, א., חצור, דור ומגידו בימי אחאב ואשור. *ארץ ישראל כ'* (1989) 248-233 יזרעאל
- Ussishkin, D. and Woodhead, J., *Excavations at Tel Jezreel 1990-1991: preliminary Report*. Tel Aviv 19 (1992) 3-56.
- Ussishkin, D. and Woodhead, J. 1997. *Excavations at Tel Jezreel 1994-1996: Third Preliminary Report*. Tel Aviv 24:6-72.
- Na'aman, N. *Historical and Literary Notes on the Excavations of Tel Jezreel*. Tel Aviv 24 (1997): 122 - 128.
- Williamson, H.G.M. *Jezreel in the Biblical Texts*. Tel Aviv 18 (1991) 72-92
- Zimhoni, O. *The Iron Age Pottery from Tel Jezreel - An Interim Report*. Tel Aviv 19 (1992) 57-70.
- Zimhoni, O., *Clues from the Enclosure-fills: Pre Omride Settlement at Tel Jezreel*. Tel Aviv 24 (1997) 83-109.
- מגידו
- שטרן, א., חצור, דור ומגידו בימי אחאב ואשור. *ארץ ישראל כ'* (1989) עמ' 248-233
- י' אהרונ, 1971 לשאלת מגידו הישראלית, *ארץ ישראל י'* (1971) עמ' 57-53 .
- ידיו, י'. חצור ראש כל המלכות האלה, תל אביב 1975 עמ' 207 - 232.
- י' ידיו, אורות מגידו, *ארץ ישראל י"ב* (1975), 62-57
- קמפינסקי, א' מגידו - עיר מדינה כנענית ומרכז ממלכתי ישראלי, תל אביב .
- Lamon, R.S. and Shipton, G.M., *Megiddo 1, Seasons of 1925-34*, Chicago 1939.
- G.Loud, *Megiddo 2*. Chicago 1948.
- A. Kempinski, A. , *Megiddo*
- Shiloh, Y., 1980. *Solomon's Gate at Megiddo as Recovered by its Excavator*, R.Lamon, Chicago. *Levant* 12: 69-76.
- Finkelstein, I. Ussishkin, D. and Halpern, B. 2000. *Megiddo III: The 1992-1996 Seasons*. Tel Aviv
- Finkelstein, I. Ussishkin, D. and Halpern, B. *Megiddo IV: The 1998-2002 Seasons* Tel Aviv 2006.
- Finkelstein, I. Ussishkin, D. and Cline, E. *Megiddo V: Tel Aviv* 2013.
- Ussishkin, D. *Was the "Solomonic" City Gate at Megiddo Built by King Solomon?* BASOR 239 (1980), 1-18.
- Ussishkin, D. *Notes on Megiddo, Gezer, Ashdod and Tel Batash in the Tenth-Ninth Centuries B.C.*, BASOR 277/278 (1990), 71-91.
- Wightman, G.J., *The Myth of Solomon*, BASOR 277/278 (1990). 5-22.
- Wightman, G.J., *Megiddo VIA - III: Associated Structures and Chronology*. *Levant* 17 (1985) 117-129.
- Dever, W.G. 1990. *Of Myths and Methods*, BASOR 277/278 (1990) pp. 121-130.
- Yadin, Y. *IEJ* 8 (1958), pp. 80-86
- Yadin, y. BASOR 239 (1980), 19-23.
- Niemann, H.M. *Megiddo and Solomon: A Biblical Investigation in relation to*

Archaeology. Tel Aviv 27 (2000.) 61-74.

יקנעם

Ben-Tor, A., Zarzecki-Peleg, A and Cohen-Anidjar, S., *Yoque`am II, The Iron Age and the Persian Period (Qedem Reports No. 6), Jerusalem.*

תענך

Rast, W. E. *Taanach I, Studies in the Iron Age Pottery.* ASOR 1978.

W.E.Rast, *Priestly Families and the Cultic Structure at Taanach in: Scripture and Other Artifacts (Essays in Honor of Philip J. King (editors: M.D.Coogan, J.C.Exum and L.E. Stager, 1994 355-365*

Finkelstein, I. *Notes on the Stratigraphy and Chronology of Iron Age Ta`anach.* Tel Aviv 25 (1998) 208- 217.

אכזיב

Mazar, E. *The Phoenician Family Tomb N.1 at the Northern Cemetery of Achziv (10th-6th Centuries BCE).* (Cuadernos de Arqueología Mediterránea vol.10), Barcelona 2004.

ראש זית

Gal, Z. and Alexandre, Y. *Horbat Rosh Zayit (IAA reports No.8) Jerusalem 2000.*

Gal, Z. *The Diffusion of Phoenician Cultural Influence in Light of the excavations at Hurvat Rosh Zayit, Tel Aviv 22 (1995) 89-93.*

Alexandre, Y. *The `Hippo' Jar and Other Storage Jars at Hurvat Rosh Zayit. Tel Aviv 22 (1995): 77-88.*

תל אבו הוואם

בית שאן

מזר, ע'. *בית שאן בתקופת הברזל לאור החפירות החדשות בשנים 1990 - 1991.* ארץ ישראל כ"ד (תשנ"ד) - 130 - 147.

James, F. *The Iron Age at Beth Shan. Philadelphia: The University Museum, 1966.*

Mazar, A. *Excavations at Tel Beth Shean Volume I, Jerusalem 2006.*

תל עמל

S.Levy and G.Edelstein, *Cinq annees de foilles a Tel Amal (Nir David) RB 79 (1972): 325-367.*

כפר ורדים

Alexandre, Y. 2006. *A Canaanite - Early Phoenician Inscribed Bronze Bowl in an Iron Age IIA-B Burial cave at Kefar Veradim, Northern Israel. Maarav 13.1: 7-41.*

תל רחוב

See bibliography and PDF copies in WWW.REHOV.ORG

מזר, ע'. *חפירות תל רחוב ומשמעותן לחקר תקופת הברזל בישראל.* ארץ ישראל כ"ז (תשס"ג) 143 - 160.

מזר, ע' ואחיטוב, ש', *הכתובות מתל רחוב ותרומתן לחקר הכתב והכתיבה בתקופת הברזל אלא . ארץ ישראל ל (תשע"ב): 300 - 316.*

מזר ע' ופניץ-כהן נ', *על מספר חפצי פולחן ואמנות מתקופת הברזל בתל רחוב קדמוניות 134 (תשס"ח) עמ' 96 - 102.*

מזר, ע' וכהן-פניץ, נ'. *המכוורת מתקופת הברזל בתל רחוב: התגלית ומשמעותה קדמוניות 136 (תשס"ט) עמ' 83 - 90.*

Mazar, A. *The 1997-1998 Excavations at Tel Rehov: Preliminary Report. IEJ 49*

(1999) :1-42

Mazar, A. 2008. Rehov, Tel. in: E.Stern (editor), *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land Volume 5*. Jerusalem 2008, pp. pp. 2013-2018.

Coldstream, N. and Mazar, A. Greek Pottery from Tel Rehov and Iron Age Chronology, *Israel Exploration Journal* 53 (2003), 29-48.

Mazar, A. Greek and Levantine Iron Age Chronology: A Rejoinder. *Israel Exploration Journal*. 54 (2004) 24-36.

Mazar, A. An Ivory Statuette Depicting an Enthroned Figure from Tel Rehov. S. Bickel, S. Schroer, R. Schurte and C. Uehlinger (editors) *Images as Sources: Studies on Ancient Near Eastern Artefacts and the Bible Inspired by the Work of Othmar Keel*, Fribourg 2007, 101-110.

Keel, O. and Mazar, A. Iron Age Seals and Seal Impressions from Tel Rehov (with O.Keel) *Eretz Israel* 28 (2009) 57*-69*.

Mazar, A., Bruins, H., Panitz-Cohen, N. and van der Plicht, J. Ladder of Time at Tel Rehov: Stratigraphy, Archaeological Context, Pottery and Radiocarbon Dates. In: T.E.Levy and T.Higham (editors), *The Bible and Radiocarbon Dating. Archaeology, Text and Science*. London, 2005, pp. 193-255.

Finkelstein, I., Tel Rehov and Iron Age Chronology. *Levant* 36: 2004 : 181-188.

Finkelstein, I. and Piasezky, E., Wrong and Right: High and Low, 14C dates from Tel Rehov and Iron Age Chronology. *Tel Aviv* 30 (2003), 283-295.

Marom, N., Raban-Gerstel, N., Bar-Oz, G., Mazar, A. Back Bone of Society: Evidence for Social and Economic Status of the Iron Age Population of Tel Rehov, Beth Shean Valley, Israel. *BASOR* 354 (2009) 1-21

Mazar, a. and Panitz-Cohen, N. It Is the Land of Honey: Beekeeping in Iron Age IIA Tel Rehov - Culture, Cult and Economy. *Near Eastern Archaeology* 70 (2007): 202-219

דור

שטרן, א'. דור השולטת בימים.

Gilboa, A. The Dynamics of Phoenician Bichrome Pottery: A review from Tel Dor. *BASOR* 316 (1999), 1-22.

Gilboa, A and Sharon, I. 2001. Early Iron Age Radiometric Dates from Tel Dor: Preliminary Implications for Phoenicia and Beyond. *Radiocarbon* 43: (2001): 1343-1352.

Gilboa, A and Sharon, I. and Zorn, J. 2004. Dor and Iron Age Chronology: Scarabs, Ceramics Sequence and 14C. *Tel Aviv* 31 (2004): 32-59.

- Gilboa, A. Sharon, I and Boaretto, E. Tel Dor and the Chronology of Phoenician "pre colonization" stages. Pp. 113-204 in: Sagona, C. (editor) *Beyond the Homeland: Markers in Phoenician Chronology* . Leuven 2008.

תל אל פרעה

A.Chambon, *Tell el Far`ah I, L`Age du Fer*, Paris 1984

שומרון

- Crowfoot, J.W., Kenyon, K.M., E.L.Sukenik, *Samaria I, The Buildings of Samaria*, London 1942.
- Crowfoot, J.W., Crowfoot, G.M and Kenyon, K.M. *Samaria-Sebaste. 3. The Objects from Samaria*. London: 1957.
- Stager, L.E., *Shemer's Estate*, BASOR 277/278 (1990), 93-107.
- 1992 Tappy, R. *The Archaeology of Israelite Samaria*. Atlanta
- Finkelstein, I, *On Archaeological Methods and Historical Considerations: Iron Age II Gezer and Samaria*. BASOR 277/278 (1990): 109-119.
- Blum *Observations on the Layout of Iron Age Samaria. A Reply to Israel Finkelstein*. Ugarit-Forschungen 43 (2011) : 325-334
- Franklin, N. *Trademarks of the Omride Builders? In: Bene Israel: Studies in the Archaeology of Israel and the Levant during the Bronze and Iron Ages in Honour of Israel Finkelstein* . 2008..
- תל קסילה
- Mazar, A. *Excavations at Tell Qasile I (Qedem 12) 1980; Vol. II (Qedem 20) 1985*.
- אפק
- Gadot, Y. and Yadin, E. *Aphek Antipatris II*, Tel Aviv 2009, 88-110, 581-591, 600.
- גזר
- דיוור, ו. גזר - צומת דרכים בארץ ישראל הקדומה תל אביב 1998 עמ' 156-175.
- Dever, W.G., *Late Bronze Age and Solomonic Defences at Gezer: New Evidence*, BASOR 262 (1986), pp. 9-34.
- J.S.Holladay, *Red Slip, Burnish and the Solomonic Gateway at Gezer*, BASOR 277/278 (1990): 23-70.
- Ortiz S. and Wolff S. *Guarding the Border to Jerusalem: The Iron Age City of Gezer*. NEA 71 (2010) 4-19
- בית שמש
- Bunimovitz, S. and Lederman, Z., *The Iron Age Fortifications of Tel Beth Shemesh: A 1990-2000 Perspective*. IEJ 51 (2001) pp. 121-147
- תל מוצא
- קיסילביץ' ש. ממצאים פולחניים מתקופת הברזל בחפירות מוצא. בתוך: שטיבל, ג' ואחרים *חידושים בארכיאולוגיה של ירושלים וסביבותיה ז' ירושלים 2013*, 38 - 46.
- Greenhut, Z. and de Groot, A. *Salvage excavations at Tel Moza :the Bronze and Iron Age settlements and later occupations* . Jerusalem 2009.
- חירבת דווארה
- I.Finkelstein, *Excavations at Khirbet ed-Dawwara: An Iron Age Site Northeast of Jerusalem*. TA 17 (1990) 163-209.
- Naaman, N. *Khirbet ed-Dawwara - a Philistine Stronghold on the Benjamin Desert Front*". ZDPV 2012
- תל בטש (תמנה)
- מזר, ע', *בין פלשת ליהודה: תל בטש (תמנה) בתקופת הברזל ב'. ארץ-ישראל י"ח (תשמ"ה): 324-300*.
- Mazar, A. *Timnah (Tel Batash) II (Qedem 37) Jerusalem 1997*.
- Mazar, A. and Panitz-Cohen, N., *Timnah (Tel Batash) II: The Finds from the First Millennium BCE (Qedem 42)*. (Jerusalem: The Hebrew University of Jerusalem, 2001): 190-191.

תל מקנה - עקרונ

Gitin, S. and Dothan, T. *The Rise and fall of Ekron of the Philistines* BA (1987) 50 197-222.

Gitin, S. *Tel Migne-Ekron: A Type-Site for the Inner Coastal Plain in the Iron Age II Period*. in: *Recent Excavations in Israel: Studies in Iron Age Archaeology* (AASOR 49). (eds.) S. Gitin and J.W.G. Dever. Winona Lake 1989, 23-58.

תל צאפי - גת

Maeir, A. M. (editor) *Chapter 1: The Tell es-Safi/Gath Archaeological Project -1996-2010: Introduction, Overview and Synopsis of Results*. Pp. 1-88 in *Tell es Safi/Gath I: Report on the 1996-2005 Seasons*, ed. A. M. Maeir. Wiesbaden 2012

Maeir, A.M. *Zafit, Tel.* in *The New Encyclopedia of Archaeological Excavations in the Holy Land* 5 (2008) 2079-2081.

Maeir, A. M. *Prize Find: Horned Altar from Tell es-Safi Hints at Philistine Origins*. *Biblical Archaeology Review* 38(1) . (2012) 35.

Maeir, A.M.. *Hazael, Birhadad, and the Hrz*. Pp. 273-77 in D. Schloen (editor). *Exploring the Longue Durée: Essays in Honor of Lawrence E. Stager*, Winona Lake 2008 pp. 273- 277.

אשדוד

Dothan, M., *Ashdod II-III. (Atiqot IX-X)*, Jerusalem 1971;
Dothan, M. and Porat, Y. *Ashdod IV. (Atiqot XV)*, Jerusalem 1982.

חירבת קיאפה

י' גרפינקל, ס' גנור ומ' הזל, *חפירות חורבת קיאפה וראשיתה של ממלכת יהודה, ארץ ישראל* 30 174-194. (2011)

גרפינקל, י'. *עקבות דוד המלך בעמק האלה. תל אביב* 2012.

גרפינקל, י' וגנור, ס'. *הפולחן בחורבת קיאפה בתקופת הברזל א - חדרי פולחן מקודשים בתוך: ד' עמית ואחרים (עורכים) חידושים בארכיאולוגיה של ירושלים וסביבותיה. ירושלים 2012 עמ' 50-65.*
משגב, ח' גרפינקל, י' גנור, ס' דמסקי, א, ירדני, ע' אחיטוב, ש', מאמרים על הכתובת מחורבת קיאפה
, חידושים בארכיאולוגיה של ירושלים וסביבותיה ג'. ירושלים 2009: 111 - 132 .

Garfinkel, Y. and Ganor, S. *Khirbet Qeiyafa Volume I: Excavation Report 2007-2008*, Jerusalem 2009.

Garfinkel, Y. *The Davidic Kingdom in Light of the Finds at Khirbet Qeiyafa*". *City of David Studies of Ancient Jerusalem* 6 ((2011): 13*-35*

(Garfinkel, Y., Streit, K., Ganor, S. and Hasel, M.G. *State Formation in Judah: Biblical Tradition, Modern Historical Theories and Radiometric Dates at Khirbet Qeiyafa*. *Radiocarbon* 54 (2012), 359-369.

Mumcuoglu, M. and Garfinkel, Y. *Triglyphs and Recessed Doorframes on a Building Model from Khirbet Qeiyafa: New Light on Two Technical Terms in the Biblical Descriptions of Solomon's Palace and Temple*, *IEJ* 63 (2013), 135-163.

Galil, G. *The Hebrew Inscription from Khirbet Qeiyafa / Neta'im: Script, Language, Literature and History*", *Ugarit-Forschungen*, 41 (2009/ 2010) 193-242;

Demsky, A. *An Iron Age IIA Alphabetic Writing Exercise from Khirbet Qeiyafa*. *IEJ* 62 (2012) 186-199 .

Finkelstein, I and Piasetzky, E. *Khirbet Qeiyafa: Absolute Chronology*. Tel Aviv 37 (2010), 84-88.

Finkelstein, I. and Fantalkin, A. *Khirbet Qeiyafa: An Unsensational Archaeological and Historical Interpretation*. Tel Aviv 39 (2012): 38-63.

- Nadav Na'aman, *Khirbet Qeiyafa in Context*, *Ugarit Forschungen* 42 (2010): 497-526.
- Avitz - Singer, L. *The Relative Chronology of Khirbet Qeiyafa*. *Tel Aviv* 37 (2010): 79-83.
- Garfinkel, Y. and Kang, H. *The Relative and Absolute Chronology of Khirbet Qeiyafa: Very Late Iron Age I or Very Early Iron Age IIA? I* *EJ* 61 (2011), 171-183.
Garfinkel Haifa symposium
- Gilboa, A. *Cypriot Barrell Juglets at Khirbet Qeiyafa and Other Sites in the Levant: Cultural aspects and Chronological Implications*. *Tel Aviv* 39 (2012) 5-21.
לכיש
- Aharoni, Y., *Investigations at Lachish The Sanctuary and the Residency*. (Lachish V), *Tel Aviv* 1975
- Ussishkin, D. *The Renewed Archaeological Excavations at Lachish (1973-1994)*. *Tel Aviv* 2004.
- Ussishkin, D. 2003. *The level V 'Sanctuary' and 'High Place' at Lachish: a Stratigraphic analysis*. in: C. G. den Hertog, U. Hübner and S. Münger (eds.), *Saxa loquentur: Studien zur Archäologie Palästinas/Israels. Festschrift für Volkmart Fritz zum 65. Geburtstag Münster 2003*, 205-211.
תל בית מרסים
- Albright, W.F. *The Excavation of Tell Beit Mirsim. 3. The Iron Age*. *AASOR* 21-22 (1943).
תל עיטון
- Katz, H., and Faust, A., *The Chronology of the Iron Age IIA in Judah in the Light of Tel 'Eton Tomb C3 and Other Assemblages*, *BASOR* 371 (2014) 103-127
תל חליף
- בירן א' וגופנא, ר' מערת קברים מתקופת הברזל בתל חליף, *ארץ ישראל ט* (תשכ"ט), 39-29
תל שרע
- אורן, א'. תשנ"ב. 'לבנים נפלו וגזית נבנה': אדריכלות גזית במערב הנגב בתקופת הברזל. *ארץ ישראל כ"ג עמ'* 105-94.
- Oren, O. *Ziklag - A Biblical City on the Edge of the Negev*. *BA* 45 (1982): 159-60.
באר שבע
- Herzog, Z. *Beer-Sheba II*, *Tel Aviv* 1984.
- Herzog, Z., *Enclosed Settlements in the Negev and the Wilderness of Beer-sheba*. *BASOR* 250 (1983), pp. 41-49
ערד
- עמירן, ר., הרצוג, ז', ערד תל אביב 1997, 113 - 144.
- Herzog, Z. *The Fortress Mound at Tel Arad: An Interim Report*. *Tel Aviv* 29 (2002) 3-109.
- Singer-Avitz, L. *Arad: The Iron Age Pottery Assemblages*. *Tel Aviv* 29 (2002) 110-214
- Na'aman, N. *Arad in the Topographical List of Shishak*. *Tel Aviv* 12 (1985) 91-92.
תל מוש

אתרי הר הנגב
- כהן, ר. המצודות הישראליות בהר הנגב, *קתדרה* 11 (1979) 37 - 45
כהן, ר' וכהן-אמין, ר. ההתישבות הקדומה בהר הנגב, *תקופת הברזל והתקופה הפרסית ירושלים*

2004.

משל ז'. וגורן, א'. 'מצודת אהרונים' שליד קסימה - 'מצודה ישראלית' נוספת ובעיית ה'מצודות'. ארץ ישראל כ"ג (1992) 215-196.

ז' משל, מי בנה את ה'מצודות הישראליות' בהר הנגב, קתדרה 43 - 44 - 28-4
י' פינקלשטיין, 'מצודות' הר הנגב בתקופת הברזל - אתרי התנחלות של נוודי המדבר. ארץ ישראל י"ח (1985) 379-366.

Finkelstein, I. *Living on the Fringe: The Archaeology and History of the Negev, Sinai and Neighboring Regions in the Bronze and Iron Ages*. Sheffield 1995.

Haiman, M. The 10th century B.C. Settlement of the Negev Highlands and Iron Age Rural Palestine. in: A.M.Maeir, S.Dar and Z.Safrai, *The Rural Landscape of Ancient Israel* (BAR International Series 1121). Oxford 2003, 71-90.

Boaretto, E., Finkelstein, I., Shahack-Gross, R. 2010. Radiocarbon results from the Iron IIA site of Atar Haro`ah in the Negev Highlands and their archaeological and historical implications. *Radiocarbon* 52(1): 1-12.

MARTIN, M.A.S. and FINKELSTEIN, I. 2013. Iron IIA Pottery from the Negev Highlands: Petrographic Investigation and Historical Implications, *Tel Aviv* 40: 6-45.

ה"חצרים" בנגב הצפוני
גופנא, ר'. אתרים מתקופת הברזל בין באר שבע ותל אל פרעה. ידיעות כח (תשכ"ד) 236 - 246.
קדש ברנע

- Cohen, R. and Bernick-Greenberg, H. *Excavations at Kadesh Barnea (Tell el Qudeirat) 1976-1982* Jerusalem 2007.

Gilboa, A., Jull, T.A.J, Sharon, I. and Boaretto, E. Notes on the Iron IIA 14C Dates from Tell el-Qudeirat (Kadesh Barnea). *Tel Aviv* 36 (2009), 82- 94
כונתילת עג'רוד

Meshel Z., *Kuntillet `Ajrud (Horvat Teman), An Iron Age II Religious Site on the Judah-Sinai Border*. Jerusalem 2012.

Freedman, D.N , *Yahweh of Samaria and his Asherah*. BA 50 (1987) pp. 241-249.

Dever, W.G. *Asherah, Consort of Yahweh? New Evidence from Kuntillet `Ajrud*, BASOR 255 (1985), pp. 21-37.

Beck, P., *The Drawings from Horvat Teiman (Kuntillet `Ajrud)*, *Tel Aviv* 9 (1982), 3-68.

פינאן וחירבת נחאס

Levy, T.E. et. al. *Reassessing the Chronology of Biblical Edom: New Excavations and 14C dates from Khirbet en-Nahas (Jordan)*. *Antiquity* 78 (2004) 865-879.

Levy, T.E. and Najjar, M.N. *Some Thoughts on Khirbet en-Nahas, Edom, Biblical History and Anthropology*. *Tel Aviv* 33 (2006) 3-17.

Levy, T.E., Najjar, M.N. and Higham, T *Iron Age Complex Societies, Radiocarbon dates and Edom: Working with the Data and Debates*, *Antiquo Oriente* 5 (. 2007) 13-34.

Levy, T.E.et al. *High Precision Radiocarbon dating and biblical archaeology in Southern Jordan*, *Proceedings of the National Academy of Science* Vol. 105 No. 43(2008): 16460-16465 www.pnas.org/cgi/doi/10.1073/pnas.0804950105

Levy, T. E. *Pastoral nomads and Iron Age metal production in ancient Edom*, in J. Szuchman (editor) *Nomads, Tribes, and the State in the Ancient Near East* Chicago 2009, . 147-176. Ben-Yosef, E., T. E. Levy, and M. Najjar, *New Iron Age Copper-Mine*

-
- Fields Discovered in Southern Jordan. NEA 72 (2009):98-101.*
- Levy, T. E., Najjar, M. and Higham. T., Ancient texts and archaeology revisited – radiocarbon and Biblical dating in the southern Levant. Antiquity 84 (2010), 834-847.*
- Na'aman, N., Israel, Edom, Egypt in the 10th century B.C.E. Tel Aviv 19 (1992) 71-93.*
- תמנע
- Ben-Yosef, E. et al. New Chronological Framework for Iron Age Copper Production at Timna (Israel)," BASOR 367 (2012): 31-71.*

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
 הרצאה 30 %
 השתתפות 40 %
 הגשת עבודה 0 %
 הגשת תרגילים 30 %
 הגשת דו"חות 0 %
 פרויקט מחקר 0 %
 בחנים 0 %
 אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

הסטודנט מקבל הן ציון על השתתפותו בקורס והן ציון על העבודה הסמנריונית. ציון הקורס יתבסס על הצגת נושאים בכיתה, ועל פי השתתפות הסטודנט בדיונים בנושאים השונים.